

BOYLIK VA KAMBAG'ALLIKNI IFODALOVCHI IDIOMALARNING PRAGMATIK XUSUSIYATI.*Xadicha Haydarova Shuhrat qizi**Termiz Davlat Universiteti Lingvistika(ingliz tili)magistranti*

Annotatsiya: Ushbu maqola boylik va qashshoqlikni ifodalovchi idiomalarning pragmatik o'lchovlarini yoritib berish, bu lingvistik konstruktsiyalar ijtimoiy o'zaro munosabatlarni qanday shakllantirishi, in'ikoslarga ta'sir qilishi va kengroq madaniy rivoyatlarni aks ettirishini yoritishga qaratilgan. Boylik va qashshoqlik idiomalarining pragmatik tabiatini o'rganib, biz til, madaniyat va ijtimoiy-iqtisodiy voqelik o'rtasidagi murakkab munosabatlarni chuqurroq tushunishni taklif qilib, ushbu iboralar ichiga singib ketgan ma'nolar, his-tuyg'ular va ijtimoiy dinamikaning murakkab to'rini ochishga intilamiz.

Kalit so'zlar: idiomalar, til, muloqot, madaniyat, ibora, lingvistika, qadriyatlar.

Idiomalar lingvistik iboralar emas, ular jamiyatning jamoaviy ongiga kirish oynasi bo'lib, uning qadriyatlari, e'tiqodlari va ijtimoiy tuzilmalarini aks ettiradi. Boylik va qashshoqlik bilan bog'liq iboralar moddiy farovonlik, iqtisodiy nomutanosiblik va ijtimoiy tasavvurlar o'rtasidagi murakkab o'zaro ta'sirni o'zida mujassamlashtirgan holda, ayniqsa, yorituvchi sifatida ajralib turadi. Boylik va qashshoqlikni ifodalovchi iboralarning pragmatik tabiatini o'rganish orqali biz ushbu lingvistik artefaktlar ichiga singdirilgan nozik nuanslarni, asosiy ma'nolarni va ijtimoiy aks ettirishni ochish uchun sayohatga chiqamiz. Har bir tilda idiomalar o'zlarining so'zma-so'z talqinlaridan tashqari boy ma'no qatlamlarini bildiradigan lingvistik yorliqlar bo'lib xizmat qiladi. Boylik bilan bog'liq iboralar ko'pincha muvaffaqiyat, farovonlik va hashamatni anglatadi, qashshoqlik tomonlarini bildiradiganlar esa kurash, qiyinchiliklar va chidamlilikni uyg'otadi. Boylik va qashshoqlikni ifodalovchi iboralar o'zlarining yuzaki ma'nolaridan tashqari, iqtisodiy mavqega, moddiy boyliklarga va ijtimoiy tengsizliklarga nisbatan jamiyat munosabatlarini ko'zguda tutadi. Boylik va qashshoqlik bilan bog'liq bo'lgan iboralarni puxta tahlil qilib, biz ushbu lingvistik artefaktlar qanday qilib ijtimoiy sharhlash uchun vosita bo'lib xizmat qilishini, odamlarning iqtisodiy farovonlik va moddiy sharoitlar to'g'risidagi munosabatlari, qadriyatlari va mulohazalarini bildiradigan vosita bo'lib xizmat qilishini ta'kidlashni maqsad qilganmiz. Boylik va qashshoqlikni ifodalovchi iboralarning pragmatik tabiatini o'rganib, biz bahs-munozaralarni uyg'otishga, hamdardlikni rivojlantirishga va boylik, qashshoqlik va ularning til va jamiyatda namoyon bo'lishi bilan bog'liq murakkabliklarni yanada nozikroq tushunishga intilamiz. Har bir tilda idiomalar madaniy qadriyatlar, e'tiqodlar

va ijtimoiy normalarni o'zida mujassam etgan rang-barang iboralar bo'lib xizmat qiladi. Boylik va qashshoqlikka oid iboralar shaxslarning iqtisodiy mavqei va moddiy farovonlikka bo'lgan munosabati va tasavvurlarini aks ettirish orqali tilshunoslik nutqida o'ziga xos o'rin tutadi. Ushbu idiomatik iboralar o'zlarining to'g'ridan-to'g'ri ma'nolaridan tashqari, ko'pincha pragmatik ahamiyatga ega bo'lgan qatlamlarga ega bo'lib, til, madaniyat va ijtimoiy o'zaro ta'sirlarning murakkab o'zaro ta'sirini yoritib beradi. Boylik bilan bog'liq idiomalar ko'pincha turli madaniyatlarda farovonlik, muvaffaqiyat va mo'l-ko'llikni anglatadi. Jumladan, "to be roll in xamir" yoki "to be liver a high life" kabi iboralar ulkan boylik va hashamat g'oyasini bildiradi, boylik va isrofgarchilik tasvirlarini uyg'otadi. Bu idiomalar nafaqat moddiy farovonlikni ta'kidlaydi, balki jamiyatdagi ijtimoiy mavqe va yutuqlar belgisi sifatida ham xizmat qiladi. Pragmatik nuqtai nazardan, boylikni ifodalovchi idiomalar bir qator ijtimoiy ma'no va munosabatlarni etkazish uchun ishlatilishi mumkin. Masalan, kundalik suhbatlarda yoki adabiy asarlarda bunday iboralardan foydalanish katta boylikka ega bo'lgan shaxslarga nisbatan hayrat, hasad yoki hatto tanqidni ko'rsatishi mumkin. Boylik idiomalarining pragmatik tabiati ularning ijtimoiy in'ikoslarni shakllantirish, shaxslararo dinamikaga ta'sir ko'rsatish va ijtimoiy-iqtisodiy tengsizlik va resurslarni qayta taqsimlash bo'yicha munozaralarni asoslash qobiliyatidadir. Spektrning boshqa tomonida, qashshoqlik bilan bog'liq idiomalar iqtisodiy mahrumlikni boshdan kechirayotgan shaxslar duch keladigan qiyinchiliklar, qiyinchiliklar va qiyinchiliklarni aks ettiradi. "O'z rizqini qondirish" yoki "kamarni mahkam bog'lash" kabi iboralar asosiy ehtiyojlarni qondirish va moliyaviy cheklovlarni engish uchun kurashni ifodalaydi. Bu idiomalar nafaqat qashshoqlikning og'ir haqiqatlarini aks ettiradi, balki chidamlilik, topqirlik va qiyinchiliklarni engish qobiliyatini ham ta'kidlaydi. Qashshoqlik idiomalarining pragmatik ta'siri chuqurdir, chunki ular tengsizlik va ijtimoiy adolat masalalari atrofida hamdardlik, birdamlik va ijtimoiy xabardorlikni uyg'otadi. Muloqotda qashshoqlik idiomalaridan foydalangan holda, odamlar tizimli tengsizliklarga e'tiborni jalb qilishlari, marginallashtirilgan jamoalarni himoya qilishlari va qashshoqlikni qoralaydigan hukmron rivoyatlarga qarshi chiqishlari mumkin. Bundan tashqari, ushbu idiomalardan foydalanish moliyaviy qiyinchiliklarni boshdan kechirayotganlarga nisbatan hamdardlik va tushunish hissini uyg'otishi, jamiyatda rahm-shafqat va qo'llab-quvvatlashni rivojlantirishi mumkin.

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, boylik va qashshoqlikni ifodalovchi idiomalar lingvistik simbolizmdan tashqari ijtimoiy, madaniy va axloqiy jihatlarni qamrab oluvchi pragmatik xususiyatni namoyon etadi. Ushbu idiomatik iboralar odamlarning iqtisodiy voqelikni qanday idrok etishi va yo'nalishi, ularning munosabatlari, xatti-harakatlari va jamiyatdagi o'zaro munosabatlarni shakllantirishi haqida tushuncha beradi. Boylik va qashshoqlik idiomalarining pragmatik nuanslarini tan olish orqali biz boylik va

qashshoqlik haqidagi jamoaviy nutqimizda hamdardlik, inklyuzivlik va hamjihatlikni rivojlantirib, til, madaniyat va ijtimoiy-iqtisodiy dinamika o'rtasidagi murakkab munosabatni chuqurroq tushunamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. V.A.Masalova. Lingvokulturologiya. -M.: Akademiya. 2001.
2. V.V.Vorobyev. Lingvokulturologiya. -M.: 1997.
3. O'zbek tilining izohli lug'ati.
4. N.Mahmudov. Tilning mukammal tadqiqi yo'llarini izlab. - T.: 2012.
5. Palmer G.B. Toward a Theory of Cultural Linguistics. - Austin: University of Texas Press, 1996. - 348 p